

กลไกคุ้มครองผู้ช่วยเหลือผู้อื่นในเหตุฉุกเฉินจากการถูกฟ้องร้อง โดยกฎหมายคุ้มครองพลเมืองดี
ผู้เข้าช่วยเหลือผู้อื่นจากความรับผิดชอบทางละเมิด (Good Samaritan law)*

กรภัทร ปัญญาวณิช**

๑. บทนำ

การช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตราย ทุกคนก็ต่างมุ่งหวังให้ผู้ได้รับความช่วยเหลือปลอดภัย แต่การช่วยเหลือนั้นก็มีโอกาสที่จะล้มเหลวหรือเป็นอันตรายต่อผู้ถูกช่วยเหลืออย่างไม่คาดคิดได้เช่นกัน ซึ่งอาจเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าช่วยเหลือ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ทำการช่วยเหลือเป็นประชาชนทั่วไปมิใช่บุคลากรทางการแพทย์ หรืออาจเกิดจากความประมาทเลินเล่อก็ได้ เพราะแม้ว่าผู้ช่วยเหลือจะมีความรู้ความสามารถแต่ก็ย่อมมีโอกาสที่จะก่อความผิดพลาดได้เช่นกัน เพราะความผิดพลาดนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือภาวะคับขันซึ่งอาจทำให้ผู้ที่เข้าให้ความช่วยเหลือเกิดอาการตื่นตระหนกหรือขาดสติสัมปชัญญะ ส่งผลให้ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็นตามภาวะปกติ เช่น การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บโดยปราศจากความรู้ หรือการปฐมพยาบาลโดยขาดความชำนาญเพียงพอ อาจทำให้ผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้อง แต่กลับได้รับความเสียหายเพิ่มเติมแทน^๑ ซึ่งจากความผิดพลาดเหล่านี้ที่มีโอกาสเกิดขึ้น จึงทำให้พลเมืองดีผู้มีจิตใจเมตตาปรารถนาให้ผู้ที่กำลังตกทุกข์ได้ยากหรือตกอยู่ในสภาวะคับขัน เช่น คนแก่ที่ล้มอยู่บนพื้นและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ คนที่ถูกรถชนบนท้องถนน เกิดความกลัวหรือความกังวลในการเข้าช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน เพราะเกรงว่าจะเป็นการทำคุณบูชาโทษ โปรดสัต์ไว้ได้บาป เพราะหากช่วยเหลือไม่สำเร็จหรือมีความผิดพลาดประการใดขึ้น ตนอาจถูกฟ้องร้องโดยผู้ที่ตนได้ให้ความช่วยเหลือหรือครอบครัวของคนเหล่านั้น ซึ่งเรื่องราวลักษณะนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วมากมายในหลาย ๆ ประเทศ

ยกตัวอย่างเช่น ขณะที่ชาวอเมริกันคนหนึ่งกำลังขับรถบนทางหลวง อาจพบเหตุการณ์อุบัติเหตุข้างหน้าซึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บ และพบว่าเจ้าหน้าที่กู้ภัยยังมาไม่ถึง การจอดรถและลงไปเพื่อทำการช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างสุดความสามารถ แต่กลับทำให้ผู้บาดเจ็บได้รับความเสียหายเพิ่มขึ้น ในกรณีแบบนี้ต้องยอมรับว่าผู้ที่เข้าช่วยเหลืออาจถูกฟ้องร้องจากบุคคลผู้ได้รับการช่วยเหลือได้ แต่ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาก็มีกฎหมายคุ้มครองพลเมืองดีผู้เข้าช่วยเหลือผู้อื่นจากความรับผิดชอบทางละเมิด (Good Samaritan law) ซึ่งเป็น

*บทความประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๘

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ดุษฎี โสระจิรา. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้เข้าช่วยเหลือจากความรับผิดชอบเพื่อละเมิด”. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๘, จาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/2996/>

เครื่องมือที่ช่วยคุ้มครองพลเมืองดีผู้มีเจตนาที่ดีและพยายามจะช่วยเหลือบุคคลอื่นเหล่านี้ไว้ ซึ่งข้อกำหนดในการคุ้มครองนั้นแตกต่างออกไปในแต่ละรัฐในสหรัฐอเมริกา^๒

๒. สารสำคัญ

๒.๑ กฎหมายคุ้มครองพลเมืองดีผู้เข้าช่วยเหลือผู้อื่นจากความรับผิดชอบทางละเมิด (Good Samaritan law)

คำว่า Good Samaritan มาจากเรื่องเล่าในพระคัมภีร์ไบเบิลที่เล่าถึงชาว Samaria คนหนึ่งที่ยื่นมือเข้าช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ หลังจากที่มีคนมากมายเดินผ่านไปโดยไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ

กฎหมาย Good Samaritan เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์และเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่ประสบเหตุในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ในสถานที่เกิดอุบัติเหตุ โดยกฎหมายนี้คุ้มครองผู้ให้ความช่วยเหลือจากความรับผิดชอบทางแพ่ง หากการช่วยเหลือนั้นก่อให้เกิดความผิดพลาดขึ้น เช่น การที่กระตุกซี่โครงของผู้บาดเจ็บหักกระดูก การทำ CPR (การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับผู้ที่หัวใจหยุดเต้น) แล้วถูกผู้บาดเจ็บฟ้องร้องในภายหลัง กฎหมายนี้คุ้มครองผู้ที่ให้การช่วยเหลือจากความรับผิดชอบเหล่านั้นได้

หลายรัฐในสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย Good Samaritan เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกล้าที่จะเข้าให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบเหตุในสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว กฎหมายมิได้กำหนดให้ประชาชนต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายในการเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งหากไม่มีการคุ้มครองทางกฎหมาย ผู้คนอาจกลัวว่าจะถูกฟ้องร้องเมื่อเข้าไปช่วย ทำให้ไม่มีใครกล้าให้ความช่วยเหลือ การมีกฎหมาย Good Samaritan จึงช่วยให้เหยื่อได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้นในระหว่างที่รอเจ้าหน้าที่กู้ภัยหรือหน่วยแพทย์ฉุกเฉินมาถึง

โดยสรุปคือ กฎหมาย Good Samaritan ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ที่สมัครใจในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย ตกอยู่ในอันตราย หรืออยู่ในภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายนี้ คือ การส่งเสริมให้ประชาชนกล้าที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกฟ้องร้อง หากการช่วยเหลือนั้นส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตโดยไม่ตั้งใจหรือไม่เจตนา^๓

^๒Purdue Global Law School. “Understanding Good Samaritan Law Protection” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๘, จาก <https://www.purduegloballawschool.edu/blog/news/understanding-good-samaritan-law>

^๓Benson Varghese. “What is the Good Samaritan Law in Texas?” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๘, จาก <https://versustexas.com/blog/good-samaritan-law/>

๒.๒ ความสำคัญของกฎหมาย Good Samaritan

กฎหมาย Good Samaritan อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของแต่ละรัฐ ไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลกลาง โดยในสหรัฐอเมริกาทั้ง ๕๐ รัฐ รวมถึงกรุง Washington, D.C. มีกฎหมาย Good Samaritan ใช้บังคับ แต่อาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งรัฐแคลิฟอร์เนียได้ระบุไว้ในมาตรา (b)(1) ของกฎหมายประจำรัฐ จุดประสงค์ของกฎหมายนี้คือ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปสมัครใจในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในภาวะฉุกเฉินโดยไม่หวังผลตอบแทน อีกทั้งรับประกันว่าผู้ให้ความช่วยเหลือจะกระทำโดยเหมาะสมและมีความรับผิดชอบ เช่น ไม่กระทำให้ไปโดยประมาทเลินเล่อ หรือเกินความสามารถโดยไม่มีเหตุอันสมควร

เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการส่งเสริมให้ประชาชนกล้าในการให้ความช่วยเหลือ และการป้องกันไม่ให้เหยื่อได้รับอันตรายเพิ่มขึ้น กฎหมาย Good Samaritan ส่วนใหญ่จึงกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ช่วยเหลือต้องปฏิบัติตาม ดังนี้

- ☐ เหตุการณ์นั้นต้องเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน
- ☐ ผู้ที่เข้าให้ความช่วยเหลือต้องกระทำโดยสมัครใจ เช่น ไม่ได้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่บังคับให้ต้องช่วยเหลือ
- ☐ หากผู้ประสบเหตุยังมีสติสัมปชัญญะ ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นก่อนให้การช่วยเหลือ
- ☐ ผู้ให้การช่วยเหลือต้องไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือการประพฤติดูหมิ่นโดยเจตนา
- ☐ ห้ามผู้ช่วยเหลือเรียกร้องหรือรับค่าตอบแทนใด ๆ จากการช่วยเหลือดังกล่าว

หากผู้ช่วยเหลือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้นอย่างครบถ้วนแล้วทำการเข้าช่วยเหลือ หากปรากฏว่าการช่วยเหลือนั้นทำให้ผู้ประสบเหตุได้รับบาดเจ็บเพิ่มขึ้น ผู้ช่วยเหลืออาจไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan และอาจต้องรับผิดชอบทางแพ่งในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย^๔

๒.๓ กฎเกณฑ์ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

๒.๓.๑ สถานการณ์ฉุกเฉิน

สถานการณ์ฉุกเฉินดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุทางรถยนต์ คนที่อาหารติดคอในร้านอาหาร หรือผู้ป่วยที่หัวใจวาย ล้วนถือเป็นตัวอย่างของสถานการณ์ฉุกเฉินที่อยู่ในความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan ซึ่งโดยทั่วไป หากมีเจ้าหน้าที่กู้ชีพกำลังเดินทางมายังที่เกิดเหตุ แสดงว่า

^๔ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ ๒

สถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจะเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน และการให้ความช่วยเหลือก่อนที่จะเจ้าหน้าที่จะมาถึง มักอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมาย Good Samaritan

๒.๓.๒ การกระทำโดยสมัครใจ

ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan ต้องไม่ใช่ผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น ตามกฎหมายในรัฐ California รัฐ Connecticut และรัฐ Indiana กำหนดให้การช่วยเหลือเหยื่อจากอุบัติเหตุอันเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กู้ชีพที่เข้าปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว หรือกรณีที่บุคลากรทางการแพทย์ที่อยู่เวรในคลินิกหรือโรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วย ไม่ถือว่าเป็นการช่วยเหลือโดยสมัครใจ นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เสียเอง บุคคลดังกล่าวก็อาจถูกกำหนดให้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ความช่วยเหลือดังกล่าวจึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยสมัครใจ

๒.๓.๓ ความยินยอมของผู้ประสบเหตุ

โดยทั่วไป ก่อนการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ จะต้องให้ผู้ประสบเหตุที่ต้องการความช่วยเหลือยินยอมก่อน แต่กรณีที่ผู้ประสบเหตุหมดสติ จะถือว่ามี การให้ความยินยอมโดยปริยาย และหากผู้ประสบเหตุเป็นเด็กและมีผู้ปกครองอยู่ด้วย การช่วยเหลือนั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กก่อน

๒.๓.๔ การกระทำโดยสุจริต

โดยทั่วไป การกระทำโดยสุจริต หมายถึง การกระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และปราศจากเจตนาอันมุ่งร้ายหรือมุ่งแสวงหาประโยชน์จากบุคคลอื่น

๒.๓.๕ การไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือมีเจตนากระทำผิด

แม้ว่าผู้พบเห็นเหตุการณ์โดยทั่วไปจะไม่มีหน้าที่ในการให้ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุในเหตุการณ์นั้น ๆ แต่หากได้เริ่มเข้าไปให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือจะต้องให้ความช่วยเหลือด้วยความระมัดระวังอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ หากการช่วยเหลือนั้นเป็นไปด้วยความประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป ผู้ช่วยเหลือยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอยู่ ตามกฎหมายของรัฐ California รัฐ Connecticut และรัฐ Indiana แต่หากผู้ช่วยเหลือกระทำไปด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเจตนากระทำ ความผิดต่อผู้ประสบเหตุ บุคคลนั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan ของรัฐ California และรัฐ Indiana

◆ **ความประมาทเลินเล่อทั่วไป** หมายถึงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการพยายามช่วยเหลือของคนทั่วไป เช่น การทำซีโองของผู้ประสบเหตุหกล้มในระหว่างการทำ CPR

◆ **ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง** หมายถึงความผิดพลาดที่แสดงให้เห็นว่าผู้ช่วยเหลือละเลยไม่ใส่ใจต่อความปลอดภัยของผู้ประสบเหตุ ทั้งที่รู้ว่าการละเลยเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ประสบเหตุได้ และความละเลยนั้นนำไปสู่การบาดเจ็บที่คาดหมายได้ ตัวอย่างเช่น การลากผู้ประสบเหตุออกจากที่เกิดเหตุที่มีความปลอดภัยจนทำให้ขาของผู้ประสบเหตุหักแทนที่จะปล่อยผู้ประสบเหตุไว้ที่เดิม

นอกจากนี้ การให้การช่วยเหลือที่ไม่จำเป็น เช่น การทำ CPR ให้กับผู้ที่ยังหายใจได้เองอยู่แล้ว และการให้การช่วยเหลือที่เกินขอบเขตความรู้หรือการฝึกของผู้ช่วยเหลือ เช่น บุคคลที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมทางการแพทย์มา แต่พยายามเปิดทางเดินหายใจโดยใช้ปากกาเพื่อผ่าตัดเปิดหลอดลม (tracheotomy) การกระทำเช่นนี้ มีแนวโน้มที่จะถูกจัดว่าเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

◆ **การกระทำความผิดโดยเจตนา** หมายถึง การที่บุคคลใดจงใจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อผู้อื่นโดยตรง

๒.๓.๖ การไม่รับค่าตอบแทน

หากผู้ช่วยเหลือร้องขอหรือได้รับค่าตอบแทนจากผู้ประสบเหตุ จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan^๕

๒.๔ กรณีที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย Good Samaritan

โดยทั่วไป การให้ความช่วยเหลือในกรณีต่อไปนี้ จะไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมาย Good Samaritan

- ☐ การช่วยเหลือที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ระบุไว้ข้างต้น โดยรายละเอียดของกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตามนั้นอาจแตกต่างกันออกไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐ ดังนั้น ประชาชนจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายของรัฐที่ตนอาศัยอยู่
- ☐ การช่วยเหลือที่อยู่ภายใต้การออกฤทธิ์ของแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด
- ☐ การช่วยเหลือของบุคลากรทางการแพทย์ในบางสถานการณ์ เช่น แพทย์ห้องฉุกเฉินที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องฉุกเฉิน หรือเจ้าหน้าที่กู้ชีพ (Emergency Medical Technician: EMT) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาล^๖

^๕ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ ๒

^๖ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ ๒

๓. สรุป

กฎหมายคุ้มครองพลเมืองดีผู้เข้าช่วยเหลือผู้อื่นจากความรับผิดชอบละเมิด หรือกฎหมาย Good Samaritan ของสหรัฐอเมริกา เป็นกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองประชาชนที่เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยสุจริตและไม่หวังผลตอบแทน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือการส่งเสริมให้ผู้คนที่กล้าที่จะยื่นมือเข้าช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกฟ้องร้อง หากเกิดข้อผิดพลาดจากการช่วยเหลือของตน ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการช่วยเหลือที่จะได้รับความคุ้มครองหลายประการ เช่น จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การให้ความช่วยเหลือด้วยความระมัดระวัง ไม่ประมาท เลินเล่อ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความยินยอม

กฎหมาย Good Samaritan จึงเป็นกลไกที่ช่วยให้ผู้ประสบเหตุได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้นระหว่างรอเจ้าหน้าที่กู้ภัยหรือบุคลากรทางการแพทย์ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับสังคมให้เปี่ยมไปด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม
